

ETIKA

Martina Richterová Těmínová
listopad 2020

Etika

- Teorie morálky
- Filosofická disciplína, která zkoumá morálku, morálně relevantní jednání a jeho normy
- Etika se zabývá teoretickým zkoumáním hodnot a principů, které usměrňují lidské jednání v situacích, kdy existuje možnost volby prostřednictvím svobodné vůle. Hodnotí činnost člověka z hlediska dobra a zla.

Předpoklad etiky

- Každý člověk je schopný poznat rozdíl mezi dobrem a zlem, neznamená to ale, že všichni považují za dobré a zlé vždy to samé (např. lidojed)
- Každý ví, že dobro je třeba dělat a zla je třeba se vystríhat

Morálka

- znamená celkovou představu správného jednání ve společnosti.
- principy a zásady správného jednání, jimiž se člověk řídí z vnitřního přesvědčení, ne ze strachu či donucení.
- Základní předpoklad svobodného svědomí a osobní zodpovědnosti každého člověka

Nezbytnost morálky

- Lidský život zjednodušuje tím, že se v mnoha situacích nemusíme rozhodovat vždy a znovu a předem promýšlet své činy
- Dává nám jistotu v tom, co máme od ostatních lidí čekat
- Dává hranice naší svobodě
- Bez morálky by nebylo lidské soužití vůbec možné, protože žít v nejistotě a bez pocitu bezpečí není možné

Nikomu neškodit

- Podstatná složka každé morálky
- **Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.**“ ([Bible](#), Tob 4,15)
- **„Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi.“** (Bible, Lk 6,31).
- **„Člověk se nemá vůči druhým chovat způsobem, který je mu samému proti mysli. To je jádro vší morálky. Všechno ostatní plyne ze sobecké žádostivosti.“** (Mahábhárata. Anušasána parva, 113,8)

Svědomí

- **Svědomí** je vnitřní instance, „mlčenlivé volání“, které vede soudy člověka o tom, co sám způsobil nebo co se chystá způsobit.
- Navazuje na lidskou schopnost sebereflexe
- Svědomí je systém prožitkových a myšlenkových vzorců, které se aktivují, pokud se naše jednání dostane do konfliktu s našimi normami, hodnotami, ideály a zásadami. Ačkoliv část těchto norem možná závisí na nás samotných (jak sami sebe utváříme a poznáváme), je svědomí silně podmíněno výchovou a kulturními a společenskými tlaky (introjekce společenských norem).

Svoboda

- znamená možnost jednat podle vlastní vůle. Absolutní svoboda neexistuje.
- problémem je rozpor mezi svobodou jedince a svobodou ostatních.

Etická otázka

- Nejjednodušší etický konflikt, který je poměrně dobře řešitelný a nejméně závažný

Etický problém

- Vyžaduje složitější morální rozhodování
- Jsou to situace, kdy je jasné, jak je třeba rozhodnout z profesního hlediska, ale toto rozhodnutí z morálních důvodů má problém pracovník přijmout, osobně se mu přičí.

Etické dilema

- vyplývá z nutnosti volby mezi dvěma či více možnostmi, které pro něj všechny znamenají konflikt morálních principů, práv, zájmů a hodnot více stran a není jasné, která z alternativ je nejvhodnější a nepřijatelnější, ta správná.
- Je to stav, ve kterém nelze najít uspokojivé řešení.

Etické rozhodování

- Identifikovat etické dilema, včetně hodnot a povinností, které jsou v konfliktu
- Identifikovat, koho všeho se se řešením dilematu dotkne
- Rozvaha všech možných jednání a dopadů, zvažování všech pro a proti

Etický kodex

- Pravidla „dobrého chování“ profesionála
- Ochrana před zneužitím moci či authority
- zabezpečuje vedení a inspiraci svým členům, je průvodcem etické praxe
- slouží jako regulace v oblasti profesního chování, chrání klienty před zneužitím moci a zanedbáním péče
- je podkladem pro posouzení stížností a kritériem pro hodnocení aktuální praxe z hlediska hodnot
- zdůrazňuje status profese v komunitě a širší společnosti
- udržuje identitu profese

Desatero

- Pro etiku v židovství a křesťanství má desatero zásadní význam
- součást ranní modlitby Židů
- Je považováno za etické minimum
- Děleno na vztah k Bohu a vztah k lidem

Desatero

1. V jednoho Boha věřiti budeš
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo
3. Pomni, abys den sváteční světil
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi
5. Nezabiješ
6. Nesesmilníš
7. Nepokradeš
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému
9. Nepožádáš manželky bližního svého
10. Ni statku jeho

Etický kodex psychoterapeutů

- Etický kodex institutu SUR
- Etický kodex České psychoterapeutické společnosti
- Etický kodex Evropské psychoterapeutické asociace

Etické kompetence

1. Pracovat v rámci etických norem
 1. Znat odpovídající profesní a etická pravidla pro výkon psychoterapeutické praxe – znát legislativu, etické kodexy, být si vědom správné etické praxe
 2. Dodržovat profesní a etické zásady a respektovat je ve vztazích s klienty, dodržovat profesní hranice, získávat informovaný souhlas, chránit zájmy klientů, uvědomovat si hranice vlastní kompetence, umu a zkušeností, zachovávat důvěrnost informací, zachovávat standardy slušného chování

3. Řešit etické problémy – přemýšlet nad potenciálními problémy, etickými dilematy, střety zájmů, rozpory mezi etickými požadavky a požadavky pracovními, být obezřetný u duálních vztahů s klienty, v nejasných situacích využívat supervizi, promýšlet a prodiskutovat s kolegy složitá etická dilemata, při vlastních etických pochybeních či pochybení kolegů nedívat se stranou, vyhledat odpovídající podporu, uskutečnit odpovídající změny tak, aby jeho praxe zůstala v etickém rámci